

Başkanlığa 3 önemli itiraz

Şehriban OĞHAN

23 Mart 2015

Siyasi davranış, siyasi kültür ve değerler konusundaki araştırmalarıyla tanınan Prof. Dr. Yılmaz Esmer, siyasi sistemler uzmanı Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu ile başkanlık sistemini tartıştı.

Bilim Akademisi'nin düzenlediği "Türkiye'de Başkanlık Sistemi ve Demokrasi" konulu panelde konuşan Prof. Esmer ve Prof. Kalaycıoğlu özetle şu görüşleri savundular:

UYGUN DEĞİL

Hiçbir sistem, içinde bulunduğu kültürden bağımsız çalışmaz. Bizim toplumumuzun egemen siyasal kültürü uzlaşmacı değil çatışmacıdır, kutuplaşmaya son derece eğilimlidir. Bölünmeye yatkındır. Demokratik kültür (hoşgörü, katılım, azınlık hakları vb) hayli zayıftır. Güçlü lider özlemi yaygındır. İnsanların birbirine güveni çok düşüktür. Katı kutuplaşmalar bu sistemi felce uğratar. Demokrasi kültürünün yerine biat kültürünün egemen olduğu, insanların birbirine güven değil kuşkuyla yaklaştığı, farklılıkların hoşgörü ile karşılanmadığı bir toplumda, eğer denge ve fren mekanizmaları da güçsüz ise rejim kısa bir süre içinde tek adam egemenliğine dönüşme tehlikesi barındırır. Hatta başlangıçta, tam bağımsız yargı gibi, başkanın

gücünü dengeleyen bir sistem getirilse bile buna uygun olmayan siyasal kültür, rejimi sınırsız güce sahip başkanlığa doğru zorlayacaktır.

MALİYETİ AĞIR

Sadece Türkiye’de değil, herhangi bir ülkede siyasal sistemde yapılacak kökten değişikliğin çok ciddi maliyetleri olacaktır. Sistem baştan aşağı revize edilecek, temel yasalar ve hukuki metinler değiştirilecek, seçim sistemleri yeniden düzenlenecek, siyasal partiler yeni rollere ve işlevlere alıştırılacak, bürokratik gelenekler yok sayılacak, alışkanlıklar alt üst olacaktır. Kısacası toplum ve bütün kurumlar derin ve kapsamlı bir travma geçirecektir. Oysa yerleşik demokrasilerde bir sistemden diğerine savrulmalar hiç gündeme gelmez.

EKONOMİ UÇMAZ

Çok partili sistemlere sahip ve ekonomik kalkınma düzeyi düşük ülkelerde başkanlık rejimleri yaşamamaktadır. 1946’dan 2002’ye kadar her 23 başkanlık rejiminden biri ve her 58 parlamenter rejimden biri çöktü. Parlamenter rejimler başkanlık rejimlerine göre 2.5 kat daha dayanıklıdır. Askeri darbeye uğramış ülkelerde demokrasinin sürdürülebilirliği ve pekişmesi için bir rejim türünden diğerine geçmek çözüm getirmemektedir. Her başkanlık sisteminde ekonomi uçmaz. Parlamenter sistemlerin kişi başı gelirleri başkanlık sisteminin 2.5 katıdır. Anonim şirketi gibi yönetmekten kasıt, etkili yönetim şekli olabilir. Ancak sadece geçtiğimiz ocak ayında Türkiye’de kapanan anonim şirket sayısı 279. Demek ki o kadar etkili ve verimli olamayabiliyor.